

**A DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR
INFORMATIKAI SZABÁLYZATA**

Debrecen, 2007. június 30.

- 1.) Bevezetés
- 2.) Vonatkozó jogszabályok
- 3.) Fogalmak
- 4.) Szolgáltatások
 - 4.1 Információs szolgáltatás típusai
 - 4.2 Hálózati erőforrások használata
- 5.) Felhasználói szabályzat
 - 5.1. DEENKNET szolgáltatásainak felhasználói köre
 - 5.2. Felhasználói magatartáskódex
 - 5.3. A felhasználó jogai
 - 5.4. Hardverhasználat
 - 5.5. Szoftverhasználat
- 6.) Üzemeltetési szabályok
 - 6.1. Üzemeltetői jogosultságok
- 7.) Adatbiztonság
- 8.) Katasztrófa helyzetek
- 9.) Záró rendelkezések, hatályba lépés

1. BEVEZETÉS

Az Informatikai szabályzat rendelkezik a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár (DEENK) továbbiakban Könyvtár területén található számítógépek felhasználási módjáról, a felhasználói jogokról, a különböző helyzetekben követendő eljárásokról. A szabályozás feladata, hogy működtetésében, használatában és fejlesztésében olyan eljárásokat írjon elő, amelyek a lehető legjobban biztosítják a Könyvtár felhasználói közössége számára az infrastruktúra fenti célokra való, rendeltetésszerű használhatóságát. Ezen belül meghatározza az üzemeltetők és a felhasználók jogait és kötelességeit, kijelöli felelősségük határait.

A Könyvtár fontos szempontnak tartja, hogy olvasói számára minél szélesebb körű lehetőséget biztosítson Internetes és egyéb elektronikus információforrások eléréséhez, valamint folyamatosan bővülő számítógépes szolgáltatásaival segítse az oktatási-kutatási tevékenységet. A Könyvtár információs rendszere a Debreceni Egyetem informatikai rendszerének része.

2. VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK

- A Debreceni Egyetem informatikai rendszerének felhasználói szabályzata.
- A Debreceni Egyetem informatikai rendszerének üzemeltetői szabályzata.
- „Netikett” az Internet hálózat etikai szabályai.
Az Internet használatára közmegegyezéssel elfogadott szabályok vonatkoznak, betartását valamennyi felhasználótól elvárjuk.
- 1992. évi LXIII. tv. a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról.
- 1999. évi LXXVI. tv. a szerzői jogról.

3. FOGALMAK

A DEENKNET a könyvtár számítógépes hálózata, beleértve hálózati eszközöket, szervereket, általános célú számítógépeket és rendszerszoftvereket. Részét képezik a következő típusú eszközök: minden hálózatra kötött számítógépes munkahely (PC, workstation, terminál, hálózati nyomtató) és szerver, passzív adatátviteli vonalak, csatlakozók, hálózati aktív elemek. A DEENKNET nyitott bármely olyan technikai megoldás befogadására, amely a meglévő szolgáltatásokat nem veszélyezteti, üzembiztonsága az elvárható szintet nyújtja.

A DEENKNET szervezője és irányítója, valamint rendszergazdája a Könyvtár **Informatikai Osztálya**.

A **rendszergazda** a számítógép szoftver karbantartását, fejlesztését, hibáinak feltárását és – ha lehetséges – javítását s az informatikai rendszer használatával kapcsolatos tájékoztatók elkészítését végző informatikus.

Felhasználó az a személy, aki a DEENKNET valamely szolgáltatását igénybe veszi.

- Belső felhasználó a Könyvtár munkatársa,
- külső felhasználó a DE polgára (az egyetemmel munka-, óraadói- vagy hallgatói jogviszonyban álló személy), valamint az Egyetemmel ilyen jogviszonyban nem álló olvasó.

Külső felhasználók a DEENKNET publikus szolgáltatásait vehetik igénybe, egyéb szolgáltatások igénybevételére csak határozott időre szóló engedéllyel jogosultak. Ez utóbbi esetben rájuk is a belső felhasználókra vonatkozó szabályok érvényesek.

4. SZOLGÁLTATÁSOK

4.1. Információszolgáltatás típusai

Integrált Könyvtári Rendszer: a Könyvtár egyes egységei a dokumentumok adatait egységes integrált könyvtári rendszerben tárolják. A könyvtári rendszer moduljai az egyes könyvtári munkafolyamatokat támogatják (beszerzés, feldolgozás, folyóirat érkeztetés, olvasói kérések, a katalógus karbantartása, kölcsönzés).

A DE tanszéki vagy intézeti könyvtárainak a Corvina rendszerbe történő integrálódását a Könyvtár főigazgatója engedélyezi. A Könyvtár a bekapcsolódni kívánó könyvtár részére térítésmentesen rendelkezésre bocsátja az integrált könyvtári rendszer moduljait. A modulok működtetéséhez szükséges hardver és szoftver erőforrásokat, személyi feltételeket a bekapcsolódni kívánó könyvtár köteles biztosítani, az Egyetemi és Nemzeti Könyvtár által minimálisan előírtaknak megfelelően. A bekapcsolódás menetét az integrált könyvtári rendszert felügyelő főigazgató-helyettes határozza meg.

Az integrált könyvtári rendszer(eke)t érintő kérdéseket az integrált rendszer(eke)t felügyelő főigazgató-helyettes koordinálja, és dönt a vitás esetekben.

Elektronikus levelezés: a Könyvtár minden dolgozója jogosult egy könyvtári email-cím használatára. A különböző könyvtári funkciókat betöltő személyek (pl.: osztályvezető, rendszergazda, könyvtárközi kölcsönzések ügyintézője stb.) a funkcióhoz kapcsolódó email-címet is kaphatnak. A Könyvtár nem kötelezhető látogatói számára email-szolgáltatásra, ellenben vállalja, hogy lehetőséget biztosít az ingyenes email-rendszerek elérésére.

Web szolgáltatás: a Könyvtár a DE polgárai számára web böngészési lehetőséget biztosít, minden más felhasználó számára számítógépes jegy váltása szükséges. A Könyvtár web szerverének hivatalos webcíme: <http://www.lib.unideb.hu/>. A Könyvtár informatikai főigazgató-

helyette felel a honlapon tárolt információkért, az ott tárolt adatbázisok tartalmáért. A web szerverre csak oktatással, kutatással, személyes kapcsolatteremtéssel és egyéb, nem kereskedelmi tevékenységgel kapcsolatos anyagok kerülhetnek fel.

Információforrások: A számítógépeken a Könyvtár tulajdonát képező, támogatásként vagy licence szerződés keretében használatra átadott jogtisztá szoftverek tárolhatók. A felhasználók számára az információforrások használatát hozzáférési szintek korlátozzák.

Irodai alkalmazások: (szövegszerkesztő, táblázatkezelő, PowerPoint stb.) a Könyvtár a belső felhasználóknak és a DE polgárainak biztosítja ezt a lehetőséget. A többi felhasználó számára számítógépes olvasójegy váltása szükséges a használathoz.

Tárhely szolgáltatás: a Könyvtár csak belső felhasználóinak biztosítja a háttértároló-rendszert. A szolgáltatás két lehetőséget kínál:

- a csoportmunkát segíti a közös, mindenki számára hozzáférhető tárhely (v. meghajtó),
- titkosan kezelt a belső felhasználó saját, ún. home könyvtára.

4.2. Hálózati erőforrások használata

A Könyvtár minden felhasználója önálló azonosítót kaphat.

A felhasználónak a hálózat biztonsága és a saját adatainak védelme érdekében a rendszeren használt erőforrásait (felhasználónév, felhasználói profil) védenie kell az illetéktelen felhasználóktól, ezért: a jelszavát tilos mások tudomására hozni; jelszava titkosságáért, illetve felhasználói neve alatt végzett minden tevékenységért a felhasználó felel.

Tilos az informatika struktúra etikátlan használata, azaz:

- más felhasználókat a munkában üzenetekkel, levelekkel vagy más módon zavarni,
- más adatait, például leveleit megnézni, elolvasni,
- az informatikai infrastruktúra erőforrásainak nagymértékű terhelése.

5. FELHASZNÁLÓI SZABÁLYZAT

A felhasználók a számítógépes infrastruktúrát csak rendeltetésszerűen használhatják. Az üzemeltető, hálózatot érintő esetekben a Könyvtár főigazgatója külön engedélye nélkül az eszközöket csak az egyetemi oktatásra, kutatásra, ügyvitelre, az ezekhez kapcsolódó tevékenységekre, valamint a hallgatók tanulmányaik folytatására vehetik igénybe.

Nem engedélyezhető még saját tulajdonú eszközön sem a szórakozás (hálózati játékprogramok futtatása, hálózati forgalmat jelentősen növelő szórakoztató kép- és hanganyagok továbbítása), továbbá olyan tevékenység folytatása vagy szolgáltatás indítása, amely a DEENKNET erőforrásait igénybe veszi és nem egyetemi/könyvtári célokat szolgál.

5.1. DEENKNET szolgáltatásainak felhasználói köre

A felhasználók a hálózaton különböző jogokkal rendelkeznek.

Belső felhasználók lehetnek:

- a Könyvtár munkatársai,
- a Könyvtárral szerződési jogviszonyban álló személyek, akiknek munkájához feltétlenül szükséges a hálózat használata, amíg szerződési jogviszonyuk él,
- ideiglenes belső felhasználók lehetnek korlátozott jogokkal, korlátozott ideig a könyvtári gyakorlaton lévő hallgatók.

A könyvtári egység vezetője/osztályvezetője írásban kezdeményezi a belső felhasználó felvételét a felhasználói jogosultságokkal kapcsolatosan a Könyvtár Informatikai Osztályának vezetője felé; ugyanígy az egységvezető/osztályvezető köteles a munkavállaló munkaviszonyának megszűnésekor a kifizetést megelőzően az elszámoltatást a felhasználói jogokkal kapcsolatosan a rendszergazda felé jelezni írásban.

A területért felelős főigazgató-helyettes engedélyezi a belső felhasználó munkakörének függvényében az integrált könyvtári rendszer moduljainak használatához szükséges jogosultságokat.

A **belső felhasználó** az alábbi szolgáltatásokra jogosultak:

- az integrált könyvtári rendszer azon moduljainak használatára, amelyek munkaköréhez szükségesek,
- elektronikus levelezés,
- web szolgáltatás,
- információforrások használata,
- irodai alkalmazások,
- tárhely szolgáltatás.

Külső felhasználói csoportok:

- a DE polgárai (hallgatók, oktatók, dolgozók),
- minden más olvasó.

A nem egyetemi polgárok számára számítógépes regisztráció szükséges a gépek korlátozásmentes használatához, egyébként csak a könyvtár katalógusa érhető el. A számítógépekre csak a saját azonosítóval lehet bejelentkezni, csak a saját olvasójegy használható.

A Könyvtár számítógépeit a regisztrált felhasználók az adott felhasználói csoport megállapított jogosultsága alapján használhatják.

A külső felhasználók az alábbi szolgáltatásokra jogosultak:

- az integrált könyvtári rendszer katalógus modulja,
- web szolgáltatás,
- információforrások használata,
- irodai alkalmazások.

5.2. Felhasználói magatartáskódex

Jelszava titkosságáért, illetve felhasználói neve alatt végzett minden tevékenységért a felhasználó felel. A szabályok megsértése azzal járhat, hogy a felhasználó számítógép-használatát a rendszergazda korlátozza, súlyosabb esetben megtiltja.

A felhasználók számára általánosan nem megengedett felhasználási módok:

- a számítógépes rendszerekhez vagy hálózatokhoz való illetéktelen hozzáférés,
- felhasználó jelszavak átadása jogosultsággal nem rendelkező személyek,
- fenyegető, obszcén vagy zaklató tartalmú anyagok továbbítása,
- a címzett által nem kért reklámanyagok törvénybe ütköző továbbítása,
- az adatok károsítása vagy megsemmisítése, illetve bármely cselekedet, ami hátráltathatná az adatokhoz való jogszerű hozzáférést, ideértve a vírusok és worm-ok, vagy bármilyen más kárt okozó szoftver terjesztését a hálózathoz csatlakozó bármely számítógépes rendszeren,
- a hálózati erőforrások pazarlása,
- a felhasználás bármely módozata, amelyet a felkeresett hálózat felhasználói magatartáskódexe helytelenít,

- bármely magatartás, amelyet a hálózaton keresztül elérhető bármely ország vonatkozó törvényei alapján törvénytelennek minősül,
- a hálózat szórakoztató játékok céljára való igénybevétele.

Belső felhasználók számára specifikusan nem megengedett felhasználási módok:

- a hálózat felhasználása a Könyvtár tevékenységével kapcsolatban nem álló célokra;
- a hálózat felhasználása személyes, profitszerző tevékenység céljára,
- a Könyvtár szervezetéhez nem tartozó, vagy a szervezettel szerződéses jogviszonyban nem álló személy számára a hálózat használatának engedélyezése, illetve számára az ilyen használat lehetővé tétele.

5.3. A felhasználó jogai

- A felhasználónak joga van tájékoztatást kapni a helyi felhasználói szabályokról, a felelős üzemeltetők személyéről, feladat- és hatásköréről,
- a felhasználónak joga van pontos tájékoztatást kapni az elérhető szolgáltatásokról és azok igénybevételek módjáról,
- a felhasználó az eszköz által biztosított szolgáltatásokat a felhasználói csoportba sorolástól függően veheti igénybe,
- a belső felhasználó elvárhatja az üzemeltető személyzettől az eszközön tárolt anyagainak, információinak megőrzését, illetéktelen felhasználók hozzáféréseinek megakadályozását. Az információk megőrzési idejéről a felhasználókat tájékoztatni kell.

5.4. Hardverhasználat

Az informatikai eszközöket köteles mindenki rendeltetésszerűen használni. A felhasználó teljes felelősséggel tartozik a hardverek fizikai épségéért és az átadáskor meghatározott működési jellemzők megőrzéséért (darabszám, technikai specifikáció). A hardvereken a felhasználó technikai módosítást nem eszközölhet, illetve erre vonatkozóan megbízást senkinek nem adhat. Az eszközökben okozott károkért a károkozó anyagi és erkölcsi felelősséggel tartozik. Meghibásodás esetén a hiba elhárítását jogosulatlanul megkezdeni tilos, az Informatikai Osztályt kell értesíteni (lehetőleg a hibajelenség minél pontosabb leírásával). Amennyiben a felhasználó a rendszer működése során bármilyen hibát észlel (miután meggyőződött róla, hogy a számítógépe kap elektromos áramot, a perifériák kapcsolatban vannak a számítógéppel, nem maradt a meghajtóban hajlékony lemez, jó nyomtatóba küldte el a nyomtatási parancsot) köteles – amennyiben van – a hibaüzenetet a rendszergazdának továbbítani, hogy ő a szükséges intézkedéseket tegye.

Amennyiben a hiba elhárítása miatt a szerver újraindítása szükséges, erről a felhasználókat értesíteni kell, a felhasználói munkaállomásokat a hiba elhárítása után célszerű újraindítani.

5.5. Szoftverhasználat

A számítógépeken a Könyvtár tulajdonát képező vagy támogatásként használatra átadott jogtisztaszoftverek használhatók. A jogtisztaságot megfelelően bizonyítja a szoftverrel együtt szállított jogtisztasági bizonyítvány, illetőleg licence szerződés. Új szoftverek telepítésére kizárólag a rendszergazda jogosult. A felhasználók csak abban az esetben telepíthetnek, ha erre a rendszergazdától engedélyt kapnak. Az ehhez szükséges jogosultságokat kizárólag a rendszergazda adhatja meg. A telepített szoftverek beállításait egy adott feladat elvégzése érdekében rendszergazdai engedéllyel lehet megváltoztatni. A szoftverrel végzett munka befejezése előtt az eredeti beállításokat vissza kell állítani. Engedély nélkül telepített szoftver használatából származó anyagi és erkölcsi károkért, a szerzői jogok ebből származó megsértéséért a szoftver telepítője, használója tartozik felelősséggel.

6. ÜZEMELTETÉSI SZABÁLYOK

A DEENK Informatikai Osztálya működteti a könyvtár informatikai struktúráját, az integrált könyvtári rendszert, az adatbázis szolgáltatásokat, a könyvtár levelezését, a web szolgáltatást, a címtár szolgáltatást, a felhasználói támogatást és üzemelteti a könyvtár olvasói gépeit, valamint karbantartja a könyvtár számítógépes hálózatát. A könyvtár saját adatbázisokat és teljes szöveges tartalmakat hoz létre saját anyagainak digitalizálásával, illetve tanulmányi anyagok gyűjtésével és elérhetővé tételével. Bizonyos könyvtári szolgáltatásokat a könyvtár egyes egységeinek saját informatikusai üzemeltetnek.

A hálózat vagy a szerver karbantartása, amely szerver leállással vagy hálózati kapcsolat megszakadásával járhat előre egyeztetett időpontban végezendő. Ettől eltérni csak akkor indokolt, ha váratlan hibát kell elhárítani. A szerver leállítása előtt meg kell győződni arról, hogy a lokális hálózaton dolgozik-e valaki, kéréssel kell fordulni hozzá, hogy fejezze be vagy mentse el munkáját. A szerver leállás során bekapcsolva maradt PC-ket a szerver újraindítása után ajánlatos újraindítani.

6.1. Üzemeltetői jogosultságok

Az üzemeltető személyekre a felhasználói szabályok érvényesek. Munkakörénél fogva az üzemeltető személy a felhasználókénál bővebb jogosultságokkal rendelkezik. Bővebb jogosultságával nem élhet vissza, nem használhatja fel a felhasználók jogainak megsértésére. Amennyiben az üzemeltető személy a felhasználói vagy üzemeltetői szabályokat sérti, vagy szándékosan visszaél bővebb jogosultságával, az üzemeltetésből ki kell zárni.

A rendszergazda annak érdekében, hogy a rendszer védett legyen jogosulatlan használat, illetve károkozás ellen, fenntartja a jogot magának, hogy

- bárkit a hálózat használatából kizárjon erre utaló alapos gyanú felmerülése esetén,
- megtekintsen, átmásoljon, megváltoztasson, vagy töröljön bármely fájlt, amely kapcsolatban lehet a rendszer vagy a hálózat jogosulatlan használatával,
- a rendszer bármely részét bármikor ellenőrizze, indokolt esetben leállítsa, vagy átkonfigurálja, illetve fenntart magának bármely egyéb intézkedésre jogot, amely szükséges lehet a Könyvtár számítógépes erőforrásainak megvédéséhez, és a további működés biztosításához.

7. ADATBIZTONSÁG

A Könyvtár a felhasználók személyes adatait bizalmasan, a hatályos jogszabályi előírásokkal összhangban kezeli, gondoskodik azok biztonságáról, megteszi azokat a technikai és szervezési intézkedéseket, amelyek a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény, valamint az egyéb hatályos jogszabályok adat- és titokvédelmi rendelkezéseinek érvényre juttatásához szükségesek.

Az üzemeltetői jogosultságok által megszerezhető, ill. a tevékenységek naplózásával, a forgalom ellenőrzésével, továbbá más számítástechnikai eszközökkel gyűjtött információk csak a DEENKNET működésének javítására, a rendellenes használat kiszűrésére, a szabálysértő magatartás felderítésére használhatók. Egyéb célokra való információgyűjtésre vagy felhasználásra a Könyvtár főigazgatója adhat utasítást.

A Könyvtár szervereiről készülő mentések körét, típusát és a mentés helyét a Könyvtár belső eljárásrendje szabályozza.

8. KATASZTRÓFA HELYZETEK

Katasztrófa helyzet esetén olyan váratlan események következhetnek be, amelyek révén a számítástechnikai rendszer javíthatatlan állapotba kerül. A katasztrófa-elhárítás során köve-

tendő eljárásokról a Könyvtár informatikai eljárásrendje rendelkezik. Az informatikai eljárásrend felkészít a potenciális katasztrófa helyzetekre, segít minimalizálni az ilyen esetekben felmerülő károkat, segít előre jelezni a normál működés visszaállításának várható idejét.

Katasztrófa esetén a szolgáltatások helyreállításának sorrendje:

1. az integrált könyvtári rendszer kölcsönzési moduljának helyreállítása a Könyvtár egységek kölcsönző pontjainak termináljain,
2. levelezés,
3. az integrált könyvtári rendszer többi modulja,
4. web szolgáltatás,
5. felhasználói munkaállomások szolgáltatásainak visszaállítása.

Áramszünet

Szerverszoba áramellátásának megszűnése esetén követendő lépéseket a DEENK informatikai eljárásrendje tartalmazza.

Vírusveszély

A Könyvtár folyamatosan használ rendszeresen frissített vírusirtót a levelezéshez, a fájlszerver szolgáltatáshoz az egyes munkaállomásokon. A víruskereső szoftver ellenőrzi a szervert, a munkaállomásokat és az egész hálózat adatforgalmát, a levelező rendszer SPAM szűrővel rendelkezik.

Amennyiben a felhasználó vírusfertőzést észlel, a hibaüzenetet azonnal jelezze a rendszergazdának.

Fertőzés esetén gondoskodni kell a fertőzött terület vagy gép izolálásáról. Meg kell akadályozni, hogy a vírus a teljes rendszeren elterjedjen. Fertőzött számítógépet a könyvtári hálózathoz azonnal ki kell iktatni! A fertőzés fennállása alatt a számítógép hálózati kommunikációt nem folytathat, tilos ilyen géppel hálózati fájltranszfert végezni.

Amennyiben a vírusirtó szoftver nem tudja ellátni a védelmet és ez a rendszer összeomlásával fenyeget, akkor követni kell a Könyvtár informatikai eljárásrendjét

Tűz

A DEENK területén nyílt lángot használni vagy bármilyen tűzveszélyes tevékenységet folytatni tilos. Tűz esetén a tűzriadó tervnek megfelelően kell eljárni. Ha a tűz érintheti a Könyvtár valamelyik szerverét vagy aktív hálózati eszközét a helyszín elhagyása előtt, lehetőség szerint áramtalanítani kell azokat.

Hardverhiba

Szerverszoba hardverhibája esetén követendő lépéseket a Könyvtár informatikai eljárásrendje tartalmazza.

9. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK, HATÁLYBA LÉPÉS

- 1.) Jelen szabályzat jóváhagyása napján lép hatályba és mellékletül szolgál a Könyvtár Működési Rendje számára.
- 2) Az Informatikai Szabályzatot a Debreceni Egyetem szenátusa 2007. június 28-i ülésén megtárgyalta és elfogadta. Rendelkezéseit 2007. július 1-jétől kell alkalmazni.

Debrecen, 2007. június 30.

Dr. Virágos Márta
főigazgató

O:\szabalyzatok\SZAB_2007.06\informatikai_szab-1.rtf
V:\office\szabalyzatok\informatikai_szab-1.rtf